

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018
Paper - 6, Sankhya Yoga

(योगदर्शनम्-व्यासभाष्यम्-तृतीयचतुर्थपादौ)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. यथाकामं पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । सर्वेषां प्रश्नानां समानाङ्काः। 5x20=100

- (१) व्यासमतमाश्रित्य संयमस्य स्वरूपं फलं च निरूपयत ।
- (२) व्यासभाष्यमनुसृत्य भूतेन्द्रियेषु धर्मलक्षणावस्था-परिणामान् व्याख्यात ।
- (३) पुरुषज्ञानं कथं जायते ? भाष्यकारमतं स्पष्टयत ।
- (४) अणिमादिसिद्धिरधिकृत्य निबन्धमेकं यथाभाष्यं लिखत ।
- (५) भुवनज्ञानं विशदयत ।
- (६) किं नाम कैवल्यम् ? तच्च कस्य सम्भवति ? प्रदर्शयत ।
- (७) धर्ममेघसमाधिं व्याख्यात ।
- (८) कः परिणामः ? परिणामस्य च एकत्वं कथं सम्भवति ? भाष्यकारमतमनुसृत्य लिखत ।
- (९) विवेकजं ज्ञानं किम् ? प्रतिपादयत ।
- (१०) वलेशकर्मनिवृत्तिः कदा ? स्पष्टीकुरुत ।

000

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018
Paper - 7, Sankhya Yoga

(योगदर्शनम्-तत्त्ववैशारदीसहितम्-तृतीयचतुर्थपादौ)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. यथेच्छं पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । सर्वेषां प्रश्नानां समानाङ्काः। 5x20=100

- (१) अन्तरङ्गाणां स्वरूपाणि तत्त्ववैशारद्याः आधारेण विवेचयत ।
- (२) का नाम सत्त्व-पुरुषान्यथाख्यातिः ? तस्याः किमिति तत्त्ववैशारद्याः आधारेण विचारयत ।
- (३) भूतजयसिद्धिप्रकारं यथाशास्त्रं विवृणुत ।
- (४) तृतीयपादस्य सारांशं प्रस्तूयत ।
- (५) विवेकजज्ञानात् प्रतिपत्तिः कथं जायत इति वैशारदीकारमतमुपस्थापयत ।
- (६) नित्यशुद्धस्य पुरुषस्य बन्धमोक्षे प्रयोजनं विचारयत ।
- (७) अप्रतिसंक्रमायाः चित्ते संवेदनं कथमुपपद्यते ? सप्रकरणं व्याख्यात ।
- (८) 'परिणामैकत्वाद्धस्तुतत्त्वम्' इत्यस्य सूत्रस्याशयं प्रकटीकुरुत ।
- (९) वाचस्पतिमिश्रस्य परिचयं लिखत ।
- (१०) कोऽयं धर्ममिधसमाधिः ? तस्य स्वरूपं प्रयोजनञ्च व्याख्यात ।

000

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018
Paper - 8, Sankhya Yoga

((क) सांख्यप्रवचनभाष्यम्-चतुर्थपञ्चमाध्यायौ, (ख) घेरण्डसंहिता)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

(क) सांख्यप्रवचनभाष्यम्-चतुर्थपञ्चमाध्यायौ

I. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । सर्वेषां प्रश्नानां समानाङ्काः। 5x10=50

- (१) श्येनदृष्टान्ते भरतदृष्टान्ते च निहितं तत्त्वमुल्लिख्य शास्त्रीयं तात्पर्यं विशदयत ।
- (२) सांख्यमते ईश्वरः अस्ति न वा ? सांख्यप्रवचनभाष्यमनुसृत्य सप्रकरणं लिखत ।
- (३) 'न भोगाद्भागशान्तिर्मुनिवत्' 'तद्धिस्मरणे भेकीवत्' इति सूत्रद्वये निहितं तत्त्वं शिक्षणं च प्रदर्शयत ।
- (४) चतुर्थाध्यायस्य विषयाः के ? सतात्पर्यं प्रदर्शयत ।
- (५) ख्यातिवादः विचारणीयः ।
- (६) नात्माऽविद्या नोभयजगदुपादानकारणं निःसङ्गत्वात् इत्यस्याभिप्रायः कः ? प्रतिपादयत ।
- (७) 'नोपदेशश्रवणेऽपि कृतकृत्यता परामर्शाद्वृते विरोचनवत्' इत्यस्य सूत्रस्य तात्पर्यं यथाशास्त्रं विशदीकुरुत।
- (८) वेदस्य अपौरुषेयत्वम् ।
- (९) पञ्चमाध्यायस्य विषयाः के ? सतात्पर्यं विशदयत ।

(ख) घेरण्डसंहिता

II. यथेच्छं पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः। 5x10=50

- (१) योगशास्त्रे आसनानां स्थानम् ।
- (२) क्रियाणां स्वरूपं प्रकारं च घेरण्डसंहितानुसारं विशदयत ।
- (३) प्राणायामस्य स्थानं कालं च निरूपयत ।
- (४) घेरण्डसंहितायां मुद्राणां प्रयोजनं यथाशास्त्रं निरूपयत ।
- (५) घेरण्डसंहितानुसारं ध्यानस्य स्वरूपं विवृणुत ।
- (६) समाधिभेदाः यथाशास्त्रं प्रतिपादयत ।
- (७) योगपक्षे निषिद्धाः आहारः ।
- (८) कुटीरनिर्माणकौशलं प्रदर्शयत ।
- (९) खेचरीमुद्रायाः स्वरूपं फलं च लिखत ।

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018
Paper - 9, Sankhya Yoga

((क) हठयोगप्रदीपिका (ख) श्रीमद्भगवद्गीता-मधुसूदनीटीका-सहिता-२,३ अध्यायौ)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

(क) हठयोगप्रदीपिका

I. यथेच्छं पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। सर्वेषां प्रश्नानां समानाङ्काः। 5x10=50

- (१) हठयोगस्य प्रयोजनम् ।
- (२) कानि षट्-कर्माणि ? तेषां साधनप्रकारं निर्दिशत ।
- (३) मुद्राणां प्रकारं स्वरूपं च विचारयत ।
- (४) अष्टकुम्भकाः ।
- (५) बन्धानां स्वरूपं फलं च लिखत ।
- (६) आसनेषु मुख्यासनानां विवरणं प्रदीयताम् ।
- (७) योगिनाम् आधारविचारः।
- (८) हठयोगप्रदीपिक्या आधारेण नादावस्थां विस्तरेण व्याख्यात ।
- (९) हठयोग-राजयोगयोर्भेदः ।

(ख) श्रीमद्भगवद्गीता-मधुसूदनीटीका सहिता- २-३ अध्यायौ

II. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः। 5x10=50

- (१) स्थितप्रज्ञः कः ? तस्य लक्षणं स्वरूपं च गूढार्थदीपिकामनुसृत्य प्रतिपादयत ।
- (२) व्यावसायात्मिका बुद्धिः कीदृशी ? तस्याः परिचयं ददत।
- (३) 'योगः कर्मसु' कौशलम्' इत्यस्याभिप्रायं स्पष्टयत ।
- (४) गीतोक्तः सांख्ययोगः ।
- (५) 'यज्ञः कर्मसमुद्भव' इत्युक्तेः तात्पर्यं प्रकाश्य यज्ञस्य वैशिष्ट्यं प्रकटयत ।
- (६) 'ज्ञानयोगेन सांख्यानां कर्मयोगेन योगिनाम्' इतीमं श्लोकं मधुसूदनीटीकोक्तप्रकारेण सङ्गमयत ।
- (७) 'यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः' इत्यादीनां पदानां तात्पर्यं विशदयत ।
- (८) कस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ? प्रज्ञावान् कथं शुभाशुभयोः समबुद्धिं साधयति ? प्रतिपादयत ।
- (९) श्रीमद्भगवद्गीतोपरि निबन्धमेकं प्रस्तूयत ।

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018
Paper - 10, Sankhya Yoga

(स्वशास्त्रेतिहासः, निबन्धश्च)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

- I. यथेच्छं पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। सर्वेषां प्रश्नानां समानाङ्काः।** **5x10=50**
- (१) सांख्यदर्शनम् ।
(२) योगशास्त्रस्य लोकोपयोगिता ।
(३) त्रिविधदुःखम् ।
(४) पुरुषविशेषः ईश्वरः ।
(५) सत्कार्यवादः ।
(६) व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानम् ।
(७) अष्टाङ्गयोगः ।
(८) समाधिः ।
(९) प्रत्ययसर्गः ।
(१०) भूतेन्द्रियेषु धर्मलक्षणावस्थाज्ञानम् ।
- II. यथेच्छं प्रश्नत्रयं समाधत्त ।** **3x10=30**
- (१) महर्षिकपिलः ।
(२) प्रमाणम् ।
(३) संयमस्वरूपं तत्फलं च ।
(४) पतञ्जलिः ।
(५) सांख्यकारिका ।
- III. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम् ।** **2x10=20**
- (१) कैवल्यम् ।
(२) षष्टितन्त्रम् ।
(३) योगः ।
(४) विभूतिः ।